

## ЗВІТ

### Про стан реалізації Програми розвитку і функціонування української мови у м.Запоріжжя за III квартал 2019 року

Основним пріоритетом реалізації даної Програми є галузь освіти.

З метою забезпечення утвердження статусу української мови як державної забезпечується розширення мережі закладів освіти з навчанням українською мовою: впродовж останніх п'яти років відносна кількість таких закладів збільшилася на 6,5%. У 2019-2020 навчальному році із 116 функціонуючих закладів загальної середньої освіти міста – 72 заклади з українською мовою навчання (62,1% від кількості функціонуючих денних закладів загальної середньої освіти міста), в яких здобувають освіту 38937 учнів (58,9%). У стані поступового переходу на державну мову навчання, або у двомовному режимі, працюють 29 закладів загальної середньої освіти (25%), де навчається 18961 учень (28,7%). У порівнянні з минулим роком кількість двомовних шкіл збільшилась на 10.

З метою визначення та здійснення заходів для стимулювання поглибленого вивчення української мови забезпечено поглиблене вивчення української мови: із загальної кількості учнів – 43765 (66,3%) учнів, що навчаються у закладах освіти з українською мовою поглиблення, поглиблено вивчають українську мову 1065 учнів (1,6% від загальної кількості учнів у закладах загальної середньої освіти міста).

Простежується позитивна динаміка збільшення кількості україномовних груп у закладах дошкільної освіти. У 2019-2020 навчальному році функціонує 950 україномовних груп (82% від загальної кількості дошкільних груп), якби відвідують 20415 дітей (84% від загальної кількості чисельності дітей в загальних закладах дошкільної освіти усіх типів та форм власності).

Результати аналізу мережі гуртків та груп в закладах позашкільної освіти свідчать про те, що заняття в гуртках, групах, секціях закладів позашкільної освіти переважно велися українською мовою. У 2019-2020 навчальному році кількість таких груп складає 928, в них дітей – 13453 (83% від загальної чисельності дітей в закладах позашкільної освіти).

З метою формування інформаційного освітнього середовища всі організаційно-установчі наради, методичні заходи для педагогів та керівників закладів освіти проведено виключно українською мовою. Всі матеріали, розміщені на сайті департаменту освіти і науки Запорізької міської ради, електронних ресурсах територіальних відділів освіти департаменту, подані українською мовою.

Відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 17.09.2019 №1/9-581 «Про застосування державної мови в освітньому процесі», з метою поліпшення якості українського мовлення педагогів впродовж серпня-вересня 2019 року в закладах освіти міста було проведено роботу із підвищення рівня мовленнєвої компетентності вихователів закладів дошкільної освіти, вчителів закладів загальної середньої освіти, керівників гуртків закладів позашкільної освіти.

Для розвитку інформаційного освітнього середовища шкільної освіти запроваджено цикл телепередач «Говоримо українською» на КП «МТМ» телеканалі Z (наразі проведено кастинг ведучих телепрограми, переможцями обрано Мягких Б.Д. – методист науково-методичного центру департаменту освіти і науки ЗМР та Петляк Ю.С. – вчитель української мови та літератури Запорізького колегіуму №98). З метою розповсюдження просвітницької інформації серед мешканців міста,

популяризації культури мовлення відзняті передачі присвячені змінам в Новому українському правописі (триває монтаж).

Відповідно до завдань Програми проводиться системна робота у закладах дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти.

З метою забезпечення високого професійного рівня викладання української мови та літератури в закладах середньої освіти, врахування недоліків в подальшій роботі педагогів було здійснено аналіз результатів проходження зовнішнього незалежного оцінювання випускниками 2019 року, результатів учнівських олімпіад з української мови та літератури та конкурсів-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України та секції української мови.

Здійснюється поповнення фондів бібліотек закладів освіти словниками, довідниками, фаховою періодикою, підручниками, наочним матеріалом з української мови, творами світової та української класики, науково-популярними і навчально-виховними виданнями з різних галузей.

Проведено моніторинг словників, довідників та іншої сучасної галузевої літератури з метою вивчення змістовної частини, цінової пропозиції та якості друку. Наразі триває робота з укладання договору на придбання літератури для закладів освіти в яких вивчається українська мова та література на поглибленому рівні.

З метою популяризації цінностей та культур українського народу проводиться робота із замовлення видання посібників для закладів дошкільної та загальної середньої освіти м.Запоріжжя. На завершальній стадії друку знаходиться книга «Світ навколо нас» у якій читачі дошкільного та молодшого шкільного віку познайомляться із творами Галини Гузової-Корицької, кандидата філологічних наук. Занурення у світ української культури сприятиме підвищенню загального рівня освіченості юних читачів, розвитку інформаційної культури та збагачення світогляду.

Для систематичного оновлення електронної бази матеріалів для проведення заходів з відзначення свят української мови, Дня української писемності та мови в закладах освіти триває відбір методичних розробок, сценаріїв до свят, планів уроків, тощо. Матеріали розміщуються в електронній базі «Українська писемність та мова» на сайті науково-методичного центру департаменту освіти і науки міської ради.

Конкурс на посаду директора закладу загальної середньої освіти м.Запоріжжя (серпень, 2019) проведено з врахуванням обов'язковості володіння кандидатом на посаду державною мовою.

Департаментом освіти і науки міської ради забезпечується формування інформаційного освітнього середовища, створення умов в яких педагоги закладів освіти міста, усвідомлюючи, що мова – унікальний феномен, який є засобом соціалізації, формою реалізації потенціалу кожної людини, а знання державної мови сприяє соціалізації особи та є засобом запобігання дискримінації, наполегливо працюють над якісним викладанням української мови, проведенням заходів, спрямованих на встановлення взаємозв'язків мови з духовним життям народу.

Важливими заходами із реалізації Програми є заходи у галузі культури.

В муніципальному театрі-лабораторії «Ві» та у театрі танцю налічується 45 вистав, з них 12 за творами українських авторів або у перекладі українською мовою, що становить 27% від загальної кількості.

Одним із основних напрямків роботи комунального закладу «Кіноконцертний зал ім. О.Довженка» є популяризація вітчизняного кіно. Це провідний демонстратор у місті, який демонструє всі документальні та ігрові стрічки українського виробництва, проводить прем'єрні та допрем'єрні покази українських фільмів, організовує прес-конференції та зустрічі з творчими та знімальними групами. За звітний період відбувся показ фільмів українського виробництва - "Ілловайськ", демонстрація інформаційного ролику до Дня Незалежності України. З 20 по 22 вересня 2019 року у кіноконцертному залі ім. О.Довженка пройшов Міжнародний кінофестиваль фільмів ZIFF – 2019. У позаконкурсній програмі було показано 4 повнометражних українських фільми, збірку українських короткометражних фільмів "Літо. Дзига. Лав"(номінантів та лауреатів премії "Золота Дзига"), проект "Дивись українське" (найкращий український короткий метр), збірку найкращих короткометражних фільмів конкурсу відеороликів VERTICAL-2019. До конкурсної програми фестивалю ввійшов 91 український фільм у трьох номінаціях: ігровий короткий метр, документальний короткий метр, анімаційний короткий метр.

У 4 дитячих школах мистецтв та дитячій художній школі організовано кімнати декоративно-прикладного мистецтва, де представлено для широкого загалу зразки українських народних промислів.

Департаментом культури і туризму міської ради у рамках стратегії розвитку туризму «Сім на сім» створено сім промо-роліків, які транслюються українською мовою на місцевих телевізійних каналах та в Інтернет-мережі: «Запоріжжя сакральне», «Запоріжжя індустріальне», «Запоріжжя історичне», «Запоріжжя подієве», «Запоріжжя природне», «Запоріжжя козацьке», «Запоріжжя панорамне».

У серпні 2019 року Запорізьким муніципальним театром танцю було проведено ландшафтну хореографічну виставу «Лісова пісня» за мотивами однойменного твору Л.Українки. У театрі "Ві" з 27 по 29 вересня 2019 року відбувся Всеукраїнський фестиваль театрів-лабораторій "VIE fest". Учасниками фестивалю стали 27 театрів з різних регіонів України, які представили понад 20-ти вистав українською мовою.

Усі загальноміські заходи проводяться українською мовою. Центром «Народний дім» розроблено методичні рекомендації з організації та проведення заходу, спрямованого на популяризацію української мови «Говори серцем, українець!».

У Централізованих бібліотечних системах для дітей та дорослого населення за звітний період:

- організовано понад 40 книжкові виставок та тематичних полиць, присвячених Дню Державного Прапора та Дню Незалежності України, з них: "Це твоя Україна"; "Сьогодні свято моєї землі"; «Україна незвичайна»; "Головні символи моєї країни" тощо.

- підготовлено та проведено понад 100 тематичних заходів інформаційного, освітнього та виховного характеру, з них: поетичні читання «З любов'ю до України»; фольклорне свято «Зелене Купало з літа упало» (з циклу «Свята та традиції українського народу»); цикл занять «Говорити українською – це модно!» (у рамках лінгвістичного проекту «Говоримо українською»); літературні візитівки «Вони написали історію» (сучасні українські письменниці); етнографічне свято «Ой на Івана, ой та на Купала»; народознавчу вітальню «Прийшов СПАС – йде вже літечко від нас»; фольклорний етюд «Україна рослинна» (до свята Івана Купала);

правовий компас «До Дня Конституції з повагою, до влади з надією»; бібліомікс «Щаслива родина – міцна Україна»; WEB-мандрівку «Україна на карті»; патріотичну гру «В дитячому серці живе Україна»; майстер-класи «У вінок України ми вплітаємо майбутнє»; аудіо-читання «Діаманти української літератури»; інформаційний колаж «Україна незвичайна»; патріотично-поетичні хвилинки pop-stop «Свята моя земля, велична Україна!»; патріотичне дефіле «Читач по-українськи!»; огляд-мандрівку «Допоки світить праведна зоря – шануймо рідну Україну»; патріотичний вернісаж «Українці – нація героїв» тощо.

У запорізьких дитячих мистецьких школах:

- проведено святкові концерти до Дня знань (у програмі концертів були твори українських композиторів).

У комунальних палацах культури ("Орбіта", "Хортицький", "Молодіжний", "Титан", "Заводський") всі творчі колективи активно впроваджують українську мову в концертних номерах різних видів мистецтв, використовують україномовний контент, а також музику до пісень, хореографічних номерів українських композиторів. Ведення всіх заходів (тематичних концертів, вистав, молодіжних розважальних та ігрових програм) у закладах відбувається виключно українською мовою. За звітний період проведено понад 100 заходів (концерти, святкові заходи, лекції-бесіди, круглі столи, інформаційні та пізнавальні зустрічі, виїзні програми тощо).

У Централізованих бібліотечних системах для дітей та дорослого населення проведено заходи-презентації творів українських авторів: відео-урок «П.Куліш - могутий майстер української мови»; літературну подорож головними романами «Читай своє, українське» (презентація творчого доробку Б. Коломійчука); літературну планету «Сузір'я сучасних авторів»; Рандеву з книгою в зоні книжкового комфорту «Читайте з нами українське»; Тематичний день інформації «Нова українська література»; огляд видань місцевих авторів «Влітку книгу почитай – в школі бали заробляй».

Важливою складовою реалізації Програми є робота комунальних засобів масової інформації у напрямку популяризації української мови серед жителів міста.

Дана Програма націлена на досягнення позитивної динаміки щодо збільшення україномовного продукту у місцевій пресі та на місцевих телеканалах.

Так, телеканал Z має 100% виробництва та виходу власних програм українською мовою. Це дає можливість популяризувати українську мову серед різних верств населення.

З метою підвищення культури мовлення, поновлення та розвитку мовних традицій, поширення знань щодо історії та сучасних змін, які відбулися в українській мові, виховання любові, поваги, шанобливого ставлення до неї та національної свідомості у жителів міста, КП «Муніципальна телевізійна мережа» разом з департаментом освіти та науки міської ради у 2017 році розроблено дві передачі, а саме:

- Цикл телепрограм «Говоримо українською». Інформаційно-пізнавальна програма «Говоримо українською», метою якої є закріплення знань з української мови, поширення лексичної різноманітності, вивчення мовних особливостей, повторення та опанування нововведень щодо чинного правопису української мови.

Виготовлено 18 випусків телепрограми «Говоримо українською», загальним хронометражем – 2 години. В ефір телепрограми виходять тричі на день;

- Телевізійно-освітній проект «Територія освітніх перспектив» - це за обсягом масштабніший проект ніж перший, спрямований на всебічне висвітлення процесів розвитку сучасної освіти в Запоріжжі. Він знайомить глядача з новинками в сфері освітніх технологій та педагогічними традиціями, з сучасними тенденціями та перспективами розвитку освітньої галузі. Проект включає в себе різні підрубрики, основним завданням яких є висвітлення подій, які відбуваються у м. Запоріжжя, пов'язані з популяризацією рідної мови. Показ кращих освітніх практик серед дітей шкільного, дошкільного віку. Зокрема, це вивчення українських традицій, як у навчальних закладах так і у позашкільному житті, введення нових технологій в освітній системі та інновацій у вивченні мови.

Ще одним із проектів популяризації української мови є випуск соціальної реклами, яка буде популяризувати українську мову.

Запущено новий офіційний сайт м. Запоріжжя, основним мовним модулем якого є україномовна версія сайту.

У цілому реалізація заходів Програми відіграє позитивну роль у розширенні сфери застосування української мови у місцевих, комунальних ЗМІ.

Запроваджено проведення українською мовою мітингів, урочистостей, скорбних заходів з нагоди відзначення державних свят та ювілейних дат.

У 2019 році управлінням внутрішньої політики, преси та інформації міської ради продовжено розміщення плакатів зовнішньої реклами із популяризації української мови серед жителів міста, наступного змісту: «Говорити українською – це модно. Будь в тренді»; «Говорити українською – це красиво. Будь цікавим»; «Говорити українською – це перспективно. Будь успішним».

КП «Запорізьке міське інвестиційне агентство» постійно ведеться робота з операторами зовнішньої реклами та клієнтами, які розміщують рекламу на комунальних площинах щодо обов'язковості розміщення (дублювання) рекламних повідомлень державною мовою.

Районними адміністраціями постійно ведеться моніторинг рекламних засобів, проводяться візуальні дослідження щодо використання української мови в системі комунальної власності м. Запоріжжя

Згідно міської цільової програми відзначення в м. Запоріжжя державних пам'ятних дат та історичних подій на 2019 рік планується проведення на міському рівні ювілеїв видатних діячів та постатей української культури.

Заходи із реалізації Програми були здійснені також у сфері громадського транспорту.

Пунктами 2 та 8 додатку 1 Програми, передбачено наступні заходи в межах повноважень управління з питань транспортного забезпечення та зв'язку міської ради: інвентаризація назв вулиць, площ, інформації на автомобільному транспорті загального користування у місті та забезпечення вживання державної мови (в усній і письмовій формі) у транспорті загального користування.

Управлінням з питань транспортного забезпечення та зв'язку міської ради відпрацьовано питання приведення у відповідність візуальної, зовнішньої

інформації, трафаретів тощо, з урахуванням перейменування вулиць українською мовою.

Відповідно до розділу 4 Програми вдосконалення пасажирського транспорту в м. Запоріжжі, затвердженою рішенням міської ради від 30.06.2016 № 39, оголошення назв зупинок та інформування пасажирів щодо можливих пересадок на інші маршрути громадського транспорту забезпечується державною мовою.

Відповідно до рішення виконавчого комітету від 25.10.2016 № 658 «Про внесення змін до діючих договорів...» договори із автоперевізниками приведено у відповідність до положень Програми. Діючими договорами надання послуг з перевезення пасажирів на автобусних маршрутах загального користування, укладених між виконавчим комітетом міської ради та автопідприємствами, передбачається: «Забезпечити під час роботи на маршруті оголошення зупинок та, в разі необхідності, інформування пасажирів щодо можливих пересадок на інші маршрути громадського транспорту. Інформаційно-довідкові матеріали (інструкції, оголошення, назви зупинок та схеми маршрутів, часовий регламент, тощо), які представлені у транспортному засобі, мають бути виконані державною мовою».

Рішенням виконавчого комітету міської ради від 24.06.2016 №316 «Про внесення змін до Переліку зупинок громадського автотранспорту та затвердження реєстру міських автобусних маршрутів загального користування» затверджено реєстр міських автобусних маршрутів загального користування та змінено їх назви.

За інформацією підприємств, роботу проведено, трафарети приведено у належний вид.

На нарадах із перевізниками постійно обговорюється питання приведення візуальної та зовнішньої інформації у належний стан із урахуванням «декомунізаційної політики».

Відповідно до рішення виконавчого комітету міської ради від 24.02.2017 № 70 «Про затвердження переліку зупинок громадського транспорту на тролейбусних та трамвайних маршрутах в місті Запоріжжі» затверджено реєстр міських зупинок електротранспорту та їх назви приведено у відповідність. В межах виконання програми рухомий склад ЗКПМЕТ «Запоріжелектротранс» забезпечено україномовними бортовими позначеннями «Муніципальний транспорт м. Запоріжжя» та «українською вишиванкою», вся інформація що розміщується в транспорті виготовлена українською мовою, автоматичні інформаційні оповіщувачі працюють виключно українською мовою.

Крім цього повідомляємо що діловодство управління з питань транспортного забезпечення та зв'язку ведеться виключно державною мовою як і листування з громадянами, підприємствами та організаціями.

Одними із основних виконавців програми є органи виконавчої влади та службовці органів виконавчої влади. Так із набуттям чинності Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» посадові особи виконавчих органів місцевого самоврядування під час виконання своїх службових обов'язків використовують українську мову

При проведенні конкурсів на заміщення вакантних посад в виконавчих органах Запорізької міської ради забезпечується неухильне дотримання мовного законодавства. Відповідно до Наказу Голодержслужби від 29.12.2009 №406 «Про затвердження Типових професійно-кваліфікаційних характеристик посадових осіб

місцевого самоврядування» кандидати на заміщення вакантних посад повинні володіти українською мовою. Відповідно до Наказу Головдержслужби від 08.07.2011 №164 іспит складається державною мовою.

У виконавчих органах міської ради ведення діловодства здійснюється державною мовою.

З метою поглиблення, удосконалення знань з української мови відділ організаційної та кадрової роботи виконкому міської ради забезпечує направлення на навчання посадових осіб місцевого самоврядування до Запорізького центру перепідготовки і підвищення кваліфікації працівників органів державної влади органів місцевого самоврядування, керівників державних підприємств, установ та організацій відповідно до плану-графіку навчання, затвердженого розпорядженням голови Запорізької обласної державної адміністрації від 20.12.2018 №685.

Також посадові особи місцевого самоврядування постійно підвищують кваліфікацію із вивчення української мови, впровадження основних змін українського правопису.

Представниками департаменту надання адміністративних послуг та розвитку підприємництва постійно ведеться роз'яснювальна робота з суб'єктами господарювання щодо необхідності домінування української мови у своїй діяльності та пропонується використовувати державну мову при наданні споживачам інформації про товари і послуги.

Районними адміністраціями Запорізької міської ради у рамках виконання Програми проведено ряд заходів, зокрема:

1) Постійно проводиться інвентаризація назв вулиць, надано пропозиції до департаменту житлово-комунального господарства міської ради для подальшої роботи;

2) Проводиться роз'яснювальна робота із суб'єктами господарювання щодо можливості присвоєння україномовних назв магазинам, приміщенням, об'єктам громадського харчування та ресторанного господарства;

3) Працівники районних адміністрацій приймають участь у короткострокових семінарах підвищення кваліфікації з напрямку «Ділова українська мова».

12 липня 2019 року з посадовими особами районної адміністрації міської ради по Комунарському району проведено апаратне навчання за темою «Ділова українська мова».